

V. 9. DĚJEPIS

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **dějepis** vychází ze vzdělávacího oboru **Dějepis**, který je součástí vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**.

Vyučovací předmět **dějepis** přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti. Důraz je kladen na hlubší poznání dějin vlastního národa v kontextu se světovým a evropským vývojem. V tomto kontextu se jedná především o dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných společenských jevů. Významně se uplatňuje zřetel k základním hodnotám evropské civilizace (příprava žáků na život v integrované Evropě, v Evropské unii). Podstatné je rozvíjet takové časové a prostorové představy i empatie, které umožňují žákům lépe proniknout k pochopení historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není jen uzavřenou minulostí ani shlukem faktů a definitivních závěrů, ale je kladením otázek, jimiž se současnost prostřednictvím minulosti ptá po svém vlastním charakteru a své možné budoucnosti. Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu i dějin místních.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Dějepis je povinným vyučovacím předmětem pro žáky 2.stupně základní školy. Navazuje na základy, které žáci získali ve vlastivědě ve 4. a 5. ročníku.

Obsah a cíle výuky dějepisu:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí příslušnosti k evropské kultuře
- vytvoření představy historického času
- seznámení se s významnými událostmi a osobnostmi minulosti, které mají důležitý význam i pro dobrou orientaci v současném životě
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- poznání a pochopení hospodářských, sociálních, politických i kulturních změn v národních i světových dějinách a jejich důsledků pro současnost i budoucnost
- získání vlastního objektivně kritického postoje k historickému vývoji, souvislostem a vztahům
- vytvoření pocitu hrdosti a úcty k duchovním a materiálním výtvarům minulosti
- aktivní využívání cizího jazyka a různých informačních a komunikačních technologií při vyhledávání, výběru a zpracovávání informací.

Výuka dějepisu je rozdělena do osmi tematických celků:

1. Člověk v dějinách
2. Počátky lidské společnosti
3. Nejstarší civilizace. Kořeny evropské kultury
4. Křesťanství a středověká Evropa
5. Objevy a dobývání. Počátky nové doby
6. Modernizace společnosti
7. Moderní doba
8. Rozdělený a integrující se svět

Vyučovací předmět **dějepis** se vyučuje v 6. – 9. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Počet hodin	1	1	2	2
Z toho DČD*	0	0	0	0

*DČD = disponibilní časová dotace

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **dějepis** realizují jednotlivá **průřezová témata**.

Výuka **dějepisu** probíhá převážně v kmenových třídách. Dalšími formami výuky **dějepisu** mohou být poznávací vycházky, výlety a zájezdy (včetně zahraničních), exkurze a praktická cvičení ve škole i v terénu. Výuka dějepisu by měla výrazně podporovat používání cizího jazyka a výpočetní techniky s připojením k internetu

▣ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ Kompetence k učení

- podporujeme rozvíjení aktivního zájmu žáků o poznávání historie své vlasti, Evropy a světa
- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace v literatuře a na internetu
- učíme žáky vyhledat v textu základní informace a s pomocí učitele je stručně a přehledně zpracovat do podoby písemných poznámek a využívat je k dalšímu učení
- učíme žáky rozumět běžně používaným obrazovým materiálům (časová osa, tabulky, dějepisné mapy)
- podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky
- učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat vlastní činnosti
- motivujeme k učení – snažíme se cíleně vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení
- zaměřujeme se na osvojení „aktivních dovedností“, předmětem hodnocení není zapamatování a reprodukce poznatků, ale také jejich pochopení a použití v praxi
- při hodnocení používáme ve zřetelné převaze prvky pozitivní motivace
- učíme trpělivosti, povzbuzujeme

◦ Kompetence k řešení problémů

- rozvíjíme schopnost identifikovat a formulovat problém a hledat různé varianty řešení
- pomáháme žákům s hledáním řešení problémů, ale ponecháváme žákům vlastní odpovědnost za jejich vyřešení
- podporujeme netradiční (originální) způsoby řešení problémů
- podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení
- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- vytvářením praktických problémových úloh a situací učíme žáky prakticky problémy řešit
- na modelových příkladech naučíme žáky algoritmu řešení problémů
- učíme žáky chápat vzájemné souvislosti historických událostí; učíme žáky poučit se z minulosti na základě pochopení příčin a následků jednotlivých historických událostí
- učíme žáky poznatky zobecňovat a aplikovat v různých oblastech života
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet (např. pravidelnou domácí přípravou, včasnou žádostí o pomoc apod.)
- **umožňujeme žákům naučit se digitalizované zdroje a informace třídit, srovnávat a kriticky hodnotit**

◦ Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k jasnému a srozumitelnému sdělování osvojených poznatků
- rozvíjíme schopnost žáků používat rozumnou argumentaci při obhajování svých názorů na jednotlivé historické události, jejich příčiny a následky
- dbáme na kulturní úroveň mluveného i písemného projevu, netolerujeme nezdvořilé a vulgární

vyjadřování

- učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a myšlenky
- učíme žáky naslouchat druhým jako základ účinné komunikace
- ve výuce podporujeme používání cizího jazyka
- umožňujeme žákům komunikovat o tvůrčích postupech a výsledcích práce s digitálními historickými zdroji a prameny prostřednictvím vhodných digitálních komunikačních prostředků, nástrojů a přístrojů

◦ **Kompetence sociální a personální**

- vedeme žáky k osvojování dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů
- minimalizujeme používání frontální metody výuky, podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují
- upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle
- učíme žáky vhodně reagovat na kritiku: nechápat kritiku jako osobní útok, ale příležitost k zlepšení
- vedeme žáky k toleranci a respektu k ostatním lidem bez ohledu na jejich vzájemné odlišnosti
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňujících vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého
- učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce
- rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role
- učíme žáky kriticky hodnotit práci týmu, svoji práci v týmu i práci ostatních členů týmu
- učíme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky i mezi žáky a učiteli
- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se žáci sami podíleli
- průběžně monitorujeme sociální vztahy ve třídě, skupině
- vedeme žáky k zodpovědné výstavbě a správě digitální identity, k dodržování základních bezpečnostních pravidel, k respektování autorských práv

◦ **Kompetence občanské**

- vedeme žáky k poznání možností praktického využití znalostí z historie pro život v současném světě
- vedeme žáky k aktivní ochraně duchovních, kulturních a materiálních výtvarů minulosti
- vytváříme a upevňujeme v žácích pocit zodpovědnosti za předávání duchovního, kulturního a materiálního bohatství dalším generacím
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků
- netolerujeme nekamarádské chování a odmítnutí požadované pomoci
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- na základě srovnání role, postavení a autority učitele v průběhu dějin vedeme žáky k respektování autority pedagogických pracovníků

◦ **Kompetence pracovní**

- učíme žáky optimálně plánovat a provádět jejich pracovní činnosti a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat
- v rámci možností a podmínek školy učíme žáky při práci využívat moderní technologie, postupy, pomůcky a techniku
- podporujeme využívání výpočetní techniky, internetu a používání cizího jazyka,
- vedeme žáky k dodržování a plnění jejich povinností a závazků
- srovnáváme náplň různých pracovních profesí v minulosti a současnosti, vedeme žáky k pochopení nutnosti vzdělání pro budoucí pracovní uplatnění
- při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí, měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky
- různými formami seznamujeme žáky s různými profesemi s blízkým vztahem k dějepisu

◦ **Kompetence digitální**

- vedeme žáky k volbě a účelnému využívání vhodných digitálních technologií při plánování, realizaci a hodnocení činností s digitálními historickými zdroji, prameny a programy;

- seznamujeme žáky s různými možnostmi, jak komunikovat činnosti a výsledky práce s digitalizovanými historickými reáliemi prostřednictvím různých digitálních technologií a nástrojů pro komunikaci a sdílení;
- klademe důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků, učíme je odpovědnému chování a jednání v digitálním prostředí

▣ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU DĚJEPIS

1. ČLOVĚK V DĚJINÁCH

Očekávané výstupy

žák

D-9-1-01 uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků

D-9-1-02 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány

D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu

Učivo:

zkoumání dějin a jeho význam, získávání informací o dějinách; historické prameny
historický čas a prostor

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-1-01p chápe význam dějin jako možnost poučit se z minulosti

Učivo:

historické prameny, získávání informací o dějinách, dějiny jako zdroj poučení

2. POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

D-9-2-01 charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu

D-9-2-02 objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost

Učivo:

člověk a lidská společnost v pravěku

- doba kamenná a bronzová (způsob života lidí, zemědělství a řemesla, projevy duchovního života)
- Evropa v pravěku

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-2-01p rozliší základní rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí

D-9-2-01p podle obrázků popíše pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kulturní předměty

Učivo:

pravěk - život v pravěku, hmotná a duchovní kultura

3. NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

Očekávané výstupy

žák

D-9-3-01 rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací

D-9-3-02 uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví

D-9-3-03 demonstuje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a zrod křesťanství

D-9-3-01 porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie

Učivo:

nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz

antické Řecko a Řím

střední Evropa a její styky s antickým Středomořím

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-3-01p uvědomuje si souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států

D-9-3-03p, D-9-3-04p popíše život v době nejstarších civilizací

Učivo:

starověké civilizace - Egypt, Řecko a Řím: přírodní podmínky, zemědělství a hospodářství, život lidí, náboženství, vznik písma, významné osobnosti, historické památky, přínos starověkých civilizací pro rozvoj kultury a vědy

4. KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA

Očekávané výstupy

žák

D-9-4-01 popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států

D-9-4-02 objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech

D-9-4-03 vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí

D-9-4-04 ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury

Učivo:

nový etnický obraz Evropy

utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj
islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci)

Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě

křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy

středověká společnost – struktura, funkce jednotlivých vrstev

kultura středověké společnosti - románské a gotické umění a vzdělanost

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-4-02p uvede první státní útvary na našem území

D-9-4-02p uvede základní informace z období počátků českého státu

D-9-4-03p popíše úlohu a postavení církve ve středověké společnosti

D-9-4-03p charakterizuje příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí

D-9-4-04p rozeznává období rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské

D-9-4-04p uvede nejvýraznější osobnosti přemyslovského a lucemburského státu

Učivo:

středověk - Slované, stěhování národů, Sámova říše, Velkomoravská říše, příchod Cyrila a Metoděje na Moravu, počátky českého státu, románský sloh

rozmach českého státu za vlády Přemyslovců a Lucemburků - život lidí ve středověké společnosti, rozvoj měst, rozvoj kultury a vzdělání v době vlády Karla IV.

husitství - příčiny, průběh, výsledky, významné osobnosti, doba vlády Jiřího z Poděbrad

5. OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY

Očekávané výstupy

žák

D-9-5-01 vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve

D-9-5-02 vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život

D-9-5-03 popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky

D-9-5-04 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie

D-9-5-05 objasní příčiny třicetileté války a posoudí její důsledky

D-9-5-06 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek

Učivo:

renesance, humanismus, husitství, reformace a jejich šíření Evropou

zámořské objevy a počátky dobývání světa

český stát a velmoci v 15. - 18. století

barokní kultura a osvícenství

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-5-03p popíše důsledky objevných cest a poznávání nových civilizací pro Evropu

D-9-5-04p, D-9-5-05p uvede zásadní historické události v naší zemi v daném období

D-9-5-04p, D-9-5-05p pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin v novověku

Učivo:

počátek novověku - objevné cesty a jejich důsledky, Kryštof Kolumbus, poznávání nových civilizací, renesance, vynález knihtisku, další důležité objevy a vynálezy novověku (parní stroj, žárovka, automobil, letadlo, tramvaj)

české země za vlády Habsburků – doba Rudolfa II., bitva na Bílé hoře a její důsledky, život v pobělohorské době, barokní kultura

osvětenství - vláda a reformy Marie Terezie a Josefa II., selské rebelie, hospodářský a kulturní rozvoj

6. MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

D-9-6-01 vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti

D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé

D-9-6-03 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů

D-9-6-04 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií

Učivo:

Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA

industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka

národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa

revoluce 19. stol. jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů

politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva

kulturní rozrůzněnost doby

konflikty mezi velmocemi, kolonialismus

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-6-03p uvede základní historické události v naší zemi v 19. století

D-9-6-03p uvede nejvýznamnější osobnosti českých dějin 19. století

Učivo:

národní obrození - utváření novodobého českého národa, František Palacký, revoluční rok 1848, česká věda a kultura na konci 19. století

7. MODERNÍ DOBA

Očekávané výstupy

žák

D-9-7-01 na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky

D-9-7-02 rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů

D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu

D-9-7-04 na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv

D-9-7-05 zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

Učivo:

první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky

nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik Československa, jeho hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy

mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy -komunismus, fašismus, nacismus - důsledky pro Československo a svět

druhá světová válka, holocaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-7-01p, D-9-7-03p, D-9-7-04p uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. svět. války

D-9-7-01p, D-9-7-05p uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky

Učivo:

1. světová válka – příčiny a průběh války, politické, sociální a kulturní důsledky

vznik československého státu - první prezident T. G. Masaryk, období 1. republiky, hospodářská krize a 30. léta v Československu, fašismus v Evropě

8. ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT

Očekávané výstupy

žák

D-9-8-01 vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků

D-9-8-02 vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce

D-9-8-03 posoudí postavení rozvojových zemí

D-9-8-04 prokáže základní orientaci v problémech současného světa

Učivo:

studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření

vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí)

vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky

rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět

problémy současnosti

věda technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy

žák

D-9-8-01p, D-9-8-02p popíše průběh a důsledky 2. světové války a politický a hospodářský vývoj v poválečné Evropě

D-9-8-04p chápe význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti

Učivo:

2. světová válka - prezident Edvard Beneš, Mnichovská zrada, protektorát Čechy a Morava, Slovenský štát, průběh a důsledky války, domácí a zahraniční odboj, holocaust

poválečný vývoj - období zápasu o demokracii, únor 1948, totalitní režim a odpor proti němu, rok 1968, nové společenské poměry v Evropě, události roku 1989, vznik České republiky, vstup do EU